

Připomínky TS ČR ke Konzultačnímu dokumentu podle článku 26 nařízení Komise (EU) 2017/460 ze dne 16. března 2017, kterým se zavádí kodex sítě harmonizovaných struktur přepravních sazeb pro zemní plyn

19. února 2024

Energetický regulační úřad vyzval v rámci veřejné konzultace o metodice tvorby tarifních položek pro používání přepravní soustavy v České republice podle požadavku nařízení Komise (EU) 2017/460 ze dne 16. března 2017, kterým se stanoví kodex sítě harmonizovaných struktury přepravních sazeb pro zemní plyn, všechny zúčastněné strany, aby zaslaly své připomínky a podněty k zveřejněnému konzultačnímu dokumentu do 19.02.2024. Teplárenské sdružení ČR uplatňuje ke konzultačnímu dokumentu následující připomínky:

Obecná připomínka:

Konzultační dokument obsahuje zřejmé nástroje k přelévání nákladů z tranzitní části přepravy do přepravy po konečné zákazníky v ČR. Konzultační dokument počítá s potřebou provozování soustavy a tím i aktivy a náklady, tak jak byla vybudována pro cca 13 krát větší tranzitní toky, než jsou dnes předpokládány, avšak financovanou převážně konečnými zákazníky v ČR. Tím metodika zjevně umožňuje diskriminaci konečných zákazníků v ČR.

I když chápeme, že se provozovatel přepravní soustavy dostal do problematické ekonomické situace v souvislosti s Ruskou agresí na Ukrajině, není možné řešit tyto problémy socializací nákladů do cen koncových zákazníků v ČR. Mimo to lze i důvodně považovat chování provozovatele přepravní soustavy v letech předcházejících válku na Ukrajině za nepřilíš zodpovědné, zejména z pohledu podílu dluhu na jeho aktivech či přehlížením rizika vyplývajícího z využití soustavy jedním velkým zákazníkem a současně mohutným investováním ve prospěch tohoto zákazníka. Historicky se provozovatel přepravní soustavy o své vysoké zisky z mezinárodní přepravy plynu se zákazníky v České republice nedělil, nevidíme proto důvod, proč by teď na ně měl přenášet své ekonomické problémy způsobené poklesem mezinárodní přepravy plynu.

Kontrahovaná kapacita bude na výstupech tranzitu v předpokládaném směru užití tranzitní soustavy Brandov-Lanžhot zaujímat 7,6 % z celkové technické kapacity a ani v dlouhodobém horizontu nelze očekávat podstatné zlepšení. Je zřejmé, že při tak nízkém plánovaném využití kapacity musí dojít ke konzervaci části aktiv a jejich vyřazení z RAB. Tento proces identifikace nadbytečných aktiv, jejichž provoz je možné utlumit a zakonzervovat je, by měl být zahájen okamžitě tak, aby výsledky mohly být promítnuty již do nastavení tarifů pro rok 2025. Místo toho ovšem Energetický regulační úřad předpokládá i pro rok 2025 fakticky pokračování statu quo roku 2024, což je v evidentním rozporu s jeho povinností chránit oprávněné zájmy zákazníků, kterou mu ukládá energetický zákon.

Postup Energetického regulačního úřadu, který zcela ignoruje problém nevyužitých aktiv, vede v konečném důsledku k nekonkurenceschopnosti přepravy plynu přes Českou republiku i k podkopání konkurenceschopnosti některých průmyslových odvětví a výroby elektřiny, což následně zákonitě povede k dalšímu poklesu spotřeby a tím i přepravy plynu a to opět k dalšímu růstu cen za kapacitu. Provozovatel přepravní soustavy se tak dostává do spirály, která ve střednědobém horizontu povede ke zcela nepřijatelným výsledkům pro zákazníky v České republice. Žádáme proto Energetický

regulační úřad, aby okamžitě začal podnikat kroky, které tento vývoj zvrátí, na prvním místě je potřeba přizpůsobit kapacitu přepravní soustavy dlouhodobé poptávce po přepravě plynu.

Konkrétní připomínky:

Připomínka ke kapitole 7.1

Obecný východiskem metodiky stanovení referenčních cen by měla být především ochrana zájmů zákazníků v České republice. Po těchto zákaznících nelze spravedlivě požadovat, aby hradili náklady systému, jehož přepravní schopnosti mnohonásobně převyšují jejich potřeby. Například projekt Capacity4Gas by budován prakticky výhradně pro mezinárodní přepravu a v rámci něj vybudované kapacity jsou pro domácí zákazníky v podstatě nevyužitelné. Není tedy možné náklady tohoto projektu „rozpuštit“ na domácí zákazníky a to ani v rámci odpisů. Provozovatel přepravní soustavy budoval tento projekt na své riziko na základě pokrytí dlouhodobou smlouvu o tranzitu plynu, která je navíc stále platná. Nelze tedy fakticky eliminovat podnikatelské riziko provozovatele přepravní soustavy a zajišťovat mu privatizaci zisků a v případě materializace podnikatelského rizika socializaci ztrát spojených s jeho podnikáním, a to navíc v situaci, kdy ani nepodniká odpovídající kroky, aby snížil svoje neudržitelné provozní náklady a nepotřebné části soustavy dlouhodobě zakonzervoval.

Pro své tvrzení: „V případě poskytování služby přepravy plynu nelze korektně ocenit riziko spojené s historickými rezervacemi kapacit ze strany hlavního ruského zákazníka (GPE), které se již projevilo a s pravděpodobností blížící se jistotě by se i nadále projevovalo v podobě úmyslného neplnění přepravních smluv a úplného výpadku plateb, a tedy by vedlo k nepokrytým nákladům přepravní soustavy a nedostatku finančních prostředků.“ nepředložil Energetický regulační úřad žádné konkrétní důkazy. Z tiskové zprávy společnosti Fitch Ratings vydané 5. ledna 2024 naopak vyplývá, že společnost Net4Gas zlepšila rating a pochválila Energetický regulační úřad za to, že vstřícně zvýšil regulované výnosy této společnosti v roce 2024 na 4,2 miliardy Kč oproti jí očekávané výši 3,2 miliardy Kč. Společnost Fitch Ratings se tedy o finanční zdraví společnosti Net4Gas neobává zdaleka tolik jako Energetický regulační úřad, což je přinejmenším pozoruhodné. Společnost Net4Gas je navíc ve státních rukou prostřednictvím společnosti ČEPS, a.s. a nedostatek finančních prostředků tedy fakticky nepřipadá v úvahu.

Ke tvrzení: „Toto riziko lze vhodným způsobem diverzifikovat pouze s participací dalších uživatelů systému.“ uvádíme, že sám Energetický regulační úřad o několik řádků výše tvrdí, že toto riziko se s pravděpodobností blížící se jistotě bude nadále projevovat v podobě úmyslného neplnění přepravních smluv a úplného výpadku plateb. Pak ovšem nejde o žádnou „diverzifikaci rizika“, ale o prosté přenesení nákladů na tuzemské zákazníky. Je potřeba nazývat věci pravým jménem.

Energetický regulační úřad dále uvádí: „Použití/plánování nehrazených kapacit GPE pro cenotvorbu v režimu odděleného cenového stropu pro tranzit by vedlo k problému zacyklení, kdy riziková prémie (ve WACC) spojená zejména s předmětným kreditním rizikem a odpovídající tranzitní ceny by musely být nastaveny na úroveň přiměřeně zaručující skutečnou úhradu nákladů.“ Toto tvrzení se nezakládá na pravdě. Horním limitem pro nastavení tarifů by byla nadále konkurenceschopnost přepravní soustavy v mezinárodním měřítku. K žádnému „zacyklení“ by tedy nedošlo. Provozovatel přepravní soustavy může nadále realizovat zisky z přepravy plynu, má k tomu všechny předpoklady. Pokud se mu tuto přepravu zasloužit nepodaří, měl by to být jeho problém, nikoliv problém zákazníků

v České republice. To navíc za situace, kdy provozovatel přepravní soustavy odmítá zakonzervovat alespoň část zjevně nepotřebných aktiv a tím snížit zbytečné náklady.

Energetický regulační úřad dále tvrdí: „Na druhou stranu je také přirozené, že výnosy v budoucnu pocházející z případné faktické úhrady GPE závazků na základě právního vymáhání předmětných pohledávek budou do regulovaných cen navráceny.“ K takovému postupu má však sotva odpovídající legislativní oprávnění a navíc se už bude v řadě případů jednat o jiné zákazníky, kterým budou peníze údajně vráceny než ty, kteří je dnes mají platit (například přechod z plynu na jiná paliva) nebo je naopak dostanou zákazníci, kteří dnes tyto náklady neplatí, protože plyn teprve začnou odebírat. Jde tedy o přístup jednoznačně diskriminační.

Metodika referenčních cen CWD je principiálně v pořádku, je však třeba ji aplikovat na rozsah aktiv, který je pro zajištění přepravy plynu skutečně potřebný a vyloučit z ní aktiva, která zjevně násobně překračují potřeby zákazníků v ČR i potřeby mezinárodního tranzitu.

Podporujeme návrh Energetického regulačního úřadu ponechat v platnosti duální režim regulace prostřednictvím výnosového stropu pro zákazníky uvnitř systému a cenového stropu pro zákazníky mezi systémy. Současně ovšem požadujeme, aby toto oddělení bylo skutečné a případné nedosažení výnosu z mezinárodní přepravy v roce 2025 nebylo následně přeneseno na zákazníky v ČR v dalších letech. Navrhujeme, aby v rámci stanovení výnosového stropu figuroval pouze rozsah aktiv, která jsou pro zákazníky v ČR skutečně potřebná.

Připomínky ke kapitole 7.2

Zásadně nesouhlasíme s následující tezí:

„Tyto dva režimy budou tvořit společný systém regulace a budou vhodně provázány tak, aby v případě nízkých toků plynu mezi systémy byla provozovateli přepravní soustavy poskytnuta jistota přiměřených výnosů k úhradě nákladů nezbytného rozsahu kritické infrastruktury, a naopak v případě zvýšených toků plynu mezi systémy bude definovaná část výnosů regulovaná pod cenovým stropem zahrnuta do regulačního účtu.“

Fakticky to znamená, že na celý systém bude aplikován pouze strop povolených výnosů, protože nižší výnosy z mezinárodní přepravy budou zřejmě stejně přeneseny na zákazníky v ČR, pouze se tak stane v dalším období. Pokud už chce Energetický regulační úřad takto postupovat a fakticky tak zaručit provozovateli přepravní soustavy celkové tržby, je neopodstatněné aplikovat v režimu cenového stropu WACC ve výši 9,35 %, když bude mít provozovatel přepravní soustavy riziko fakticky plně pokryto. To je možné akceptovat pouze tehdy, pokud budou oba režimy regulace (výnosový strop a cenový strop) nadále striktně odděleny a tedy domácí zákazníci nebudou fakticky ručit za případné nerealizované tržby v mezinárodní přepravě.

Připomínka ke kapitole 7.3.

Není vůbec jasné, jak Energetický regulační úřad dospěl k částce regulovaných výnosů ve výši 6 316 mil. Kč. Dále není zřejmé, jak a na základě jakých podkladů bylo stanoveno rozdělení na výnosy pro užití v rámci systému ve výši 4 178 milionu Kč a pro použití mezi systémy ve výši 2 138 mil. Kč. Chybí také informace o rozdělení aktiv mezi tyto dva typy užití a zahrnutí přiměřeného zisku a odpis souvisejících s těmito aktivy do cen přepravy pro zákazníky v ČR. Chybí také vyčíslení podílu aktiv,

kteřá jsou skutečně využívána, respektive podílu využitě přepravní kapacity. V současné podobě tak konzultace neplní svou základní funkci, protože Energetický regulační úřad předložil pouze výsledky, ale zcela netransparentně neuvedl způsob, jak k nim dospěl.

Ze zprávy společnosti Fitch Ratings: „Fitch Upgrades Net4Gas's IDR to 'BB', Unsecured Notes to 'BB+'; off RWP; on Positive Outlook“ z 5. ledna 2024 vyplývá, že je Energetický regulační úřad k provozovateli přepravní soustavy velmi přívětivý. Společnost Fitch Ratings zlepšila rating provozovatele přepravní soustavy a pochválila Energetický regulační úřad za to, že vstřícně zvýšil regulované výnosy této společnosti v roce 2024 na 4,2 miliardy Kč oproti očekávané výši 3,2 miliardy Kč:

„We estimate that the 2024 tariff decisions will materially increase NET4GAS's allowed regulatory revenues to around CZK4.2 billion, higher than our prior expectation (CZK3.2 billion) and the CZK2.2 billion expected for 2023. This demonstrates the supportive attitude of the Czech regulator (ERO), which constructively reacted to the unprecedented changes in gas flows by accounting for the security of supply from NET4GAS's dual-use (internal and transit) infrastructure.“

Připomínka ke kapitole 7.4.

Celkové výnosy včetně rizikové přírážky jsou uvedeny ve výši 6 694 mil. Kč, což zjevně neodpovídá údajím o celkových výnosech ve výši 6 316 milionu Kč. Žádáme proto o vysvětlení tohoto rozdílu. Pokud je jím „riziková přírážka“, žádáme o ujištění, že tato přírážka nebude v žádném případě přenesena na domácí zákazníky v případě nižšího než plánovaného tranzitu plynu.

Připomínka ke kapitole 7.6.

Zvolené principy cenotvorby ve sledovaném období roku 2025 podle našeho názoru nepřiměřeně zatěžují tuzemské zákazníky, kteří jsou nuceni uhradit dvě třetiny výnosů systému, jehož kapacita mnohonásobně přesahuje jejich skutečné potřeby. Je potřeba v první řadě vyhodnotit, jaký rozsah přepravní soustavy je v nových podmínkách potřebný a provést zakonzervování nadbytečných částí soustavy a snížit náklady systému. Pokud chce provozovatel přepravní soustavy tuto nadále provozovat v současném rozsahu, pak by tak měl činit na vlastní účet a nikoliv na účet tuzemských zákazníků, jejichž zájmy má Energetický regulační úřad chránit. V kapitole 8.1 je uvedeno, že v důsledku změn v tocích plynu z německé přepravní soustavy do České republiky plánuje provozovatel přepravní soustavy GASCADE v průběhu roku 2024 ukončit komerční provoz hraniční předávací stanice Hora Svaté Kateřiny – Olbernhau II. Je tedy zjevné, že zahraniční provozovatelé soustav se chovají ekonomicky a nechtějí nevyužité kapacity plynovodů provozovat. Energetický regulační úřad by měl vyvinout odpovídající tlak, aby se stejně ekonomicky začal chovat také provozovatel přepravní soustavy v ČR.